

Лапіна Т. В., викладач (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Вища освіта в часи глобалізації і новітніх технологій є чинником соціально-економічної стабільності, добробуту країни, її конкурентоздатності та національної безпеки. Тим самим, виникає необхідність відношення до неї як до стратегічно важливої галузі економіки, що має загальнонаціональну значущість. Вища освіта є живою системою, особливим простором, у якому у свій час перебуває кожен із нас. Саме це й зумовлює необхідність активізації до формування її стратегії розвитку, що досягається в процесі дослідження актуальних проблемних питань освіти.

Визначальними особливостями освітньої політики є органічне поєднання політичних, економічних, соціальних, моральних та освітніх аспектів. Спираючись на такий підхід до вищої освіти в нашій державі ми зможемо суттєво реформувати її вивівши за галузеві межі та повернути їй природну сутність як сфери інтеграції і реалізації загальнонаціональних інтересів та пріоритетів країни.

Модернізація освітньої системи потребує і нової економіки освіти. Застаріла фінансова система підтримки науково-педагогічних кадрів, яка залишає їх на порозі бідності, є чи не основним гальмом якісних освітніх реформ і свідчить, що в освіті сьогодні, на жаль, визначальними є механізми політики виживання, ніж політики її ефективного та динамічного розвитку.

Однією з головних проблем є системний перехід від галузевої політики (унеможливлення здійснення локальних змін на рівні вищих навчальних закладів, відмінність від міжнародних стандартів, здійснення економічних розрахунків за середніми показниками, централізоване планування) до побудови освітньої інфраструктури суспільної трансформації (автономія вищих навчальних закладів, вироблення власної стратегії розвитку вищих навчальних закладів, конкурентоспроможність, широкий та гнучкий набір освітніх послуг, відкритий доступ до інформації про освіту та освітній ринок, застосування міжнародних стандартів створення навчальних планів та освітніх програм, оцінки якості, статистики, вироблення економічної політики на локальному рівні) [1].

Особливої уваги потребує дослідження питання спроможності вищих навчальних закладів України до автономії та саморегулювання власної навчальної і наукової діяльності, а також здатність державних органів

управління освітою реалізовувати принципи державної політики в умовах здійснення університетської автономії.

Проблема фінансування вищої освіти вимагає нової парадигми та джерел формування фінансових ресурсів через забезпечення ефективного розподілу фінансових ресурсів на видатки освітніх послуг з Державного та місцевих бюджетів, оптимізацію фінансування освіти з державного сектору, посилення контролю та здійснення систематичного аналізу цільового використання коштів, дослідження людського потенціалу в Україні, збір і розповсюдження результатів та інформації про норми прибутку в освіті, міжнародні консультації, моделювання та обговорення принципової схеми і механізму фінансування освіти, а також забезпечення у вищій школі дієвих механізмів громадського контролю за витрачанням коштів.

Гостро постає потреба у конституюванні множинності освітніх траєкторій, для яких характерна варіативність методик, що активізують розумову діяльність та творчо організують освітній простір. Стандарти вищої освіти повинні збагачуватися шляхом диференціації учасників навчального процесу за рівнем підготовки. Традиційний підхід до змістової компоненти стандартів освіти орієнтований на певну уніфікацію, певну усередненість інтелекту. Інноваційний підхід вимагає враховування як середнього рівня інтелекту, так і створення індивідуальних програм підвищеного рівня для особливо обдарованих.

Назрілою є проблема нормативного урегулювання дистанційної освіти. Насамперед, доцільно визначити норми начального часу та оплати праці викладачів щодо створення відповідних навчально-методичних комплексів для дистанційної освіти з урахуванням підготовки матеріалів та проведення вступного та вихідного діагностування, роботи з платформами, проведення занять у режимі он-лайн, перевірки завдань, індивідуальних консультацій тощо.

До основних проблем у галузі безперервності освіти слід віднести відсутність відповідної нормативно-правової бази та недостатнє визначення взаємодії між державними установами, недержавними організаціями і соціальними партнерами у сфері освіти дорослих [2].

Вищі навчальні заклади, кожен у міру власних ресурсів, повинен розробити програму залучення перспективних молодих спеціалістів, їх заохочування та мотивування. Цю проблему варто вирішувати за рахунок урізноманітнення фінансових ресурсів вищих навчальних закладів: фонди підтримки розвитку університетів, динамічніше використання грантових можливостей, розширення освітніх послуг. Цій меті повинна сприяти і лібералізація законодавства у сфері вищої освіти.

З огляду на проблеми які є назрілими у подовж останніх років стратегічними напрямками політики у сфері вищої освіти повинні стати:

- реформування системи освіти, в основу якої покладатиметься принцип пріоритетності людини;
- оновлення згідно з вимогами часу нормативної бази системи освіти;
- модернізація структури, змісту та організації освіти на засадах компетентнісного підходу;
- створення та забезпечення можливостей для реалізації різноманітних освітніх моделей, створення навчальних закладів різних типів і форм власності;
- забезпечення доступності та безперервності освіти протягом усього життя;
- формування безпечного освітнього середовища;
- розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі;
- інформатизація освіти, вдосконалення бібліотечного та інформаційно-ресурсного забезпечення освіти і науки;
- забезпечення проведення національного моніторингу системи освіти;
- підвищення соціального статусу педагогічних і науково-педагогічних працівників;
- створення сучасної матеріально-технічної бази системи освіти [3].

Впровадження даних стратегічних напрямів оновить зміст вищої освіти, який спираючись на інтеграційні процеси, має спрямовуватися на забезпечення високої якості освіти тому, що освіта стала потребою сьогодення. Вона покликана сформувати в громадян України не тільки знання, діловитість, підприємливість, а й найголовніше – професійну культуру. Вища освіта сприяє формуванню професійного мислення та, як наслідок, глибокого розуміння та аналізу фактів, явищ і процесів, що відбуваються у країні.

Стратегія розвитку вищої освіти повинна формуватися адекватно сучасним інтеграційним і глобалізаційним процесам, вимогам переходу до постіндустріальної цивілізації, що забезпечить стійкий рух та розвиток України в XXI столітті, інтегрування національної системи освіти в європейський і світовий освітній простір.

1. Про освіту// Закон України: Відомості Верховної Ради України. – 1991 р. - №46.
2. <http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education3>. http://www.mon.gov.ua/img/zstored/files/Programa_reform